

VII. Kobzos – énekes – hegedűs - furulyás népzenei kurzus 2008.

2008. szeptember 12. és 14-e között hetedik alkalommal szervezzük meg a Dél – Alföldi régiót (Vajdaságot is felölelve) érintő kobzos-énekes-hegedűs-furulyás népzenei kurzust. Az énekes- és hangszeres oktatás technikai elemein túl a kurzus lényeges része a csokorszerkesztés elsajátítása, a stílusképzés, ill. a népzeneben való szabad zenei gondolkodás művészetével való behatóbb ismerkedés.

Az évek alatt összegyűjtött hegedűs, énekes kobzos anyagot a 2006 és 2007 és 2008 legfrissebb gyűjtéseivel kívánjuk kiegészíteni. A Hagyományok Házával való jó szakmai együttműködés alakult ki. Részt veszünk a Ház gyűjtési programjában, és a legújabb feltárások hegedűs-kobzos tapasztalatait oktatói illetve előadói tevékenységünk során hasznosítjuk. Ebben a tekintetben már tényleg a huszonnegyedik órában járunk.

A rendezvény helyszíne a Dugonics András Piarista Gimnázium termei és kollégiuma.

A program, a korábbi évek jól bevált hagyománya szerint, péntek délután 14 órakor kezdődik és vasárnap 14 órakor zárul. Így a vidékiek is ideérhetnek és vasárnap még időben, hazaérkezhetnek. Mindenki számára kényelmes megoldásnak bizonyul, hogy az iskola udvarában lévő kollégiumban tudunk szállást biztosítani a vendégek részére. Az étkezés pedig, az iskolában egyszerűen és viszonylag olcsón megoldható.

Fontosnak tartjuk, hogy a tanításon kívül más, a témához kapcsolódó programokat is szolgáltatassunk a résztvevőknek. Sor kerül népzene-elméleti előadások és a dal-dallam tanulások mellett táncóra is, melyen a résztvevők közreműködőként is gyakorolhatják a tanultakat, valamint népzenei versenyre különböző kategóriákban.

A részvételi díj ellenében minden résztvevő kap egy oktató CD-t, valamint kottafüzeteket, melyek a későbbiekben sokat segíthetnek a tanult anyag tökéletesítésében.

A program részletes kifejtése

Célkitűzések

Kurzusunkon olyan alkotóközösség él, amelyet az öntevékeny, nem intézményszerű tanulás hozott létre, és tart össze. A cél a közösségi, népművészetben gyökerező kifejezőerő, gondolkodásmód elsajátítása közösségi módon. A tanulási folyamat-tapasztalataink szerint - közösségben oldottabb, erős motivációs közeget kap.

A kurzuson résztvevőknek nem csak az eredeti énekek tolmácsolását, hangszeres szóló- és énekkíséreti technikákat, illetve koboz-hegedű együttjátékot tanítunk, hanem olyan szakmai titkokat is megfoghatóvá teszünk, melyeket saját művészi munkánk kibontakozása során fejtettünk meg.

A szekciók vezetői, előadóművészek akik tanári és előadóművészi gyakorlatukból adódóan széleskörű tapasztalatokkal rendelkeznek ezen a téren.

Népi hangszeres előadóként és oktatóként is tapasztalom, hogy szükséges egy olyan szakmai találkozó, amely új dallamok megtanulásán keresztül a kobzosok és az énekesek szakmai előrehaladását is egyaránt segíti. E célból, nagyjából tartjuk meg éves

rendszerességgel kobzos-énekes kurzusunkat, mely két év óta hegedűs és furulyás oktatással is kiegészül. Ezek a foglalkozások összesen 20-25 óra időtartamúak. A résztvevők csoportbontásban tanulják meg az énekeket, a kobozjátékot, a hegedűmuzsikát.

Az énekesekkel **Ivánovics Tünde**, a Népművészet Ifjú Mestere, Vass Lajos nagydíjas népdalénekes foglalkozik, a kobozjátékot **Fábrí Géza** kobzos-énekmondó előadóművész tolmácsolja, a hegedűsöket **Lipták Dániel** népzeneész a Népművészet Ifjú Mestere foglalkoztatja, a furulyás képzést **Hodorog András** moldvai furulyás mester végzi.

A tanulmányozás fázisában a kobzosok, hegedűsök, furulyások illetve az énekesek külön gyakorolnak, majd a közös dallamokat együtt próbáljuk megszólaltatni, életre kelteni.

A tanulás során a frontális és az egyéni játék váltogatásával, motívumként gyakorolva haladunk előre. Az elsajátítást kotta, pengetési jelzések, illetve hangzóanyag segítik. Az énekesek eredeti hangzóanyagok elemzésével, olvasmányokkal, értelmező beszélgetésekkel igyeksenek elmélyülni a dalok belső világában, s közös énekléssel, egy „biztonságos” közegben kezdik magukba szívni azokat.

Az esti foglalkozások alkalmával a már megtanult dallamokat közösen többször is eljátsszuk, elénekeljük.

A kurzusra vendégművészeket hívunk. Tavaly Az idei műhelymunka jutalma a Dugonics András Piarista Gimnáziumban megtartott szezonnyitó táncház, melyekhez koncertek, énektanítás, népi gyermekjátékok és mesterségbemutatók párosulnak. Ez az esti program a kívülállók felé is nyitott, s így a pusztai érdeklődők is betekintést nyerhetnek a műhelymunkába. Ezért a táncházban népzenei versenyt rendezünk, melynek két zsűritagja a közönség soraiból kerül kiválasztásra. A helyi rendezvényen, illetve a népzenei versenyen való részvétellel, a résztvevőknek alkalmuk van a fellépés pszichikus feltételeinek előkészítésére, illetve a művészi megformálás során jelentkező „saját alkotások” fejlesztésére, véleményezésére.

Célunk, hogy mindenki egy begyakorolt anyagot vigyen haza, amelyet otthon tovább tud érlelni. Irányvonalakat kaphatnak, amelyek évtizedek tapasztalatán érlelődtek, de elsősorban a saját egyéni ízek fejlesztésének útjait kutatgatjuk majd. Reméljük ezúttal is sokan velünk tarthatnak!

A VII. Kobzos – énekes – hegedűs - furulyás kurzus tematikája

Hegedűs- kobzos hangszeres foglalkozások tartalmi elemei:

- Gábor Antal lujzikalagori és Bogdan Teodor, Chiriac Nicolai paravai hegedűsök táncdallamai
- A legújabb gyűjtések ismertetése, elemzése (Boloi Vasile Tisasilvestri-i hegedűs és kobzos, Holban Ion szőcsi hegedűs)
- Kodály Zoltán által 1914-ben gyűjtött bukovinai hegedűs dallamok,

Kobzos foglalkozások tartalmi elemei:

- Lujzikalagor-környéki táncdallamok kobozkísérete (két-háromhúros pengetési technikák, Antim Ioan akkordfogásai, a mély hangolásos húrkoros szerepe),
- moldvai énekes anyag kobozkísérete,
- szóló kobozjáték.

Énekes foglalkozások tartalmi elemei:

- Lükő Gábor kéziratos gyűjteményéhez kapcsolódó archaikus moldvai csángó dallamanyag
- a Magyarországra telepített moldvai csángók énekei,
- giusto, quasi giusto, és parlando dallamok kobozkísérettel történő előadásának lehetőségei,
- stílusfejlesztés, díszítésgyakorlatok,
- az énekes mesterségben való pszichikai elmélyülés,
- egyéni megszólalásmódok keresése.

Furulyás foglalkozások tartalmi elemei:

- Klézsei táncdallamok furulyán és kavalon.

Zenei anyag

Hegedűs-kobzos anyag:

- Jagamas János és Domonkos Pál Péter által 1958-ban, illetve Kallós Zoltán által 1964-ben, a lujzikalagori Gábor Antaltól és Gyöngyös Györgytől gyűjtött hegedűs-kobzos-énekes felvételek,
- Gábor Antal hegedűstől 1993-ban Kanalas Éva és Fábri Géza által gyűjtött hegedűs felvételek, valamint a
- Lujzikalagor közelében lévő Nadas faluban élő Kovács Miklós hegedűstől, illetve a Stufuban élő Antim Ioan kobzostól 2005-ben Ivánovics Tünde, Pávai Réka, és Fábri Géza által gyűjtött anyag, a 2006-ban és 2007-ben Lipták Dániel, Fábri Géza és Ivánovics Tünde által moldvai anyag.

Fontos,, hogy feltárjuk az első hallásra talán egyszerűnek, monotonnak tűnő, ám eszköztárukat mélyen kiaknázó hegedűsök és kobzosok játékmódjának belső összefüggéseit. Az egyezések során egy egységes hegedű-koboz felállású zenekari felállás stílusjegyeit érhetjük tetten.

Gyöngyös György és Antim Ioan adatközlők úgynevezett fordított hangolású (mély hangok alul) kobzon játszottak.

Gyöngyös György a szintén lujzikalagori, nála mintegy 30 évvel fiatalabb hegedűssel, Gábor J. Antallal játszott együtt. A hegedű-koboz kettős általánosnak tekinthető felállás a Bákó környéki falusi zenekarokban. A kéttagú zenekarban a hegedű a dallamjáték vezetése mellett jelentős ritmikai alapot is sugároz játékaival. A koboznak ebben az együttesben kettős szerep jut: a felső húrokon vagy akkordot fog le a kobzos, vagy üresen zengeti azokat, miközben az alsó, mély húrpáron (húrhármason) a „sztrázsákon”, ritkábban felső húron szabálytalan mozgó basszuskíséretet játszik, amellyel a dallam hangjait erősíti, vagy ellenpontozza.

A hegedűvel történő együttzenélés tapasztalatai azért is fontosak, mert a kobzos a ritmikus akkordkíséretből bontja ki a dallamot akkor is, amikor egyedül játszik. A szólójátéknál a ritmus aprózottabb, hogy minden dallamhangra "jusson" pengetés. A dallamjáték a kísérőhúrokkal együtt gyakran dudás tapasztalatokat idéz fel.

Az énekes anyagot főként saját gyűjtésekből, illetve Lükő Gábor és Veress Sándor gyűjtéseiből válogattuk össze.

A parlando énekek koboz kíséretére a lujzikalagori Gyöngyös Györgynél a lécpedi Gyöngyös Jánosnál a ploszkucényi Chioban Raducanunál találunk példákat. Közös vonásuk ezeknek a kíséreteknek, hogy a kobzos a kísézőakkordot bontja fel az ének alatt, a sorvégeken a pengetés erőteljesebb, variáltabb. A versszakok között a kobzos, vagy a hegedűs általában szólóban is eljátssza a dallamot. Az akkordfelbontás gyakran csak két hangra, vagy egy hangra szűkül le, míg más, érzelmileg kiemeltebb helyeken el is tűnhet.

A **furulyás anyag** tekintetében Hodorog András klézsei furulyástól származó gyűjtésből válogatunk táncdallamokat. Hodorog András szuggesztív előadó, mesterégbeli tudását nagy szeretettel és jó pedagógiai érzékkel adja át.

Célcsoport

Kurzusunknak van egy kb. 25-30 fős, 15 évtől 30 éves korcsoportig terjedő magja, akik főként a Dél-alföldi régióból érkeznek, és rendszeresen visszatérnek. Melléjük vannak külföldiek is (Ausztria, Belgium, Szlovákia, Szerbia-Vajdaság, Románia), valamennyien magyar anyanyelvűek. Emellett mindég jelentkeznek újonnan bekapcsolódók (10-12 fő) is. Zenészeink, énekeseink egy része művészeti iskolákban tanul, vannak, azonban autodidakta módon tanuló tanítványaink is, akik nyári táborokban, táncházakban szerzik ismereteiket. Az ő számukra kiemelten fontosak az évről évre visszatérő megerősítések, fejlesztések. Az Óbudai Népzenei iskola tanulói, illetve a Nyíregyházi Tanárképző Főiskola ének-zene-népzene szakos növendékei is látogatják a kurzust. Idei kurzusunkra a szórványból az eddigi éveknél több jelentkezőnk van.

Programok:

Szept. 19.

<i>Időpont</i>	<i>Program</i>	<i>Foglalkozás vezető</i>	<i>Résztevők</i>
14-15	Érkezés, szállás elfoglalása	I.T.	Énekesek, kobzosok, Hegedűsök, furulyások
15-19	Foglalkozások külön csoportokban	I.T-F.G.- L.D.-H.A	Énekesek, kobzosok, Hegedűsök, furulyások
19-20	Előadás a Lujzikalagor környéki gyűjtésekről	L.D.-F.G.	Hegedűsök, kobzosok
20-22	Tábortűz, forralt bor, örömmzenélés	I.T-F.G.- L.D.-H.A.	Énekesek, kobzosok, Hegedűsök, furulyások

Szept. 20..

<i>Időpont</i>	<i>Program</i>	<i>Foglalkozás vezető</i>	<i>Résztevők</i>

9-12	Foglalkozások külön csoportokban	I.T-F.G. -L.D.-H.A.	Énekesek, kobzosok, Hegedűsök, furulyások
12-14	Ebéd, pihenés	-	
14-16	Foglalkozások együtt	I.T-F.G. -L.D.-H.A.	Énekesek, kobzosok, Hegedűsök, furulyások
16-18	Foglalkozások külön csoportokban	I.T-F.G. -L.D.-H.A.	Énekesek, kobzosok, Hegedűsök, furulyások
19-20	Pihenő	-	
20-23	Szezonnyitó táncház, közben énekes- kobzos-hegedűs háziverseny	Meghívott együttesek	Nyílt rendezvény

Szept. 21.

<i>Időpont</i>	<i>Program</i>	<i>Foglalkozás vezető</i>	<i>Résztevők</i>
9-12	Szervezett fellépés (helyi rendezvény)	I.T-F.G.- L.D.-H.A.	Énekesek, kobzosok, Hegedűsök, furulyások
12-13	A tanult anyag összefoglalása	I.T-F.G. -L.D.-H.A.	Énekesek, kobzosok, Hegedűsök, furulyások
13-13.30 14 órától	Ebéd Hazautazás	közös	közös

Szeged, 2008. 07. 31.